

OBE VEČINSKI STRANKI ZADOVOLJNI Z VOLITVENIM IZIDOM.

Po mnenju kapitana Staytona, ki je načelnik zvezi proti prohibicijskemu amandamentu, so dale torkove volitve duška nevolji nad prohibicijskimi postavami.

REPUBLIKANCI IN DEMOKRATJE SI OBETAJO ZMAGO PRIHODNJE LETO.

Washington, D. C. — Oboji, republikanci in demokratje trde, da se napredujejo v izidu torkovih volitev. Republikanci se ponašajo z zmago svojega kandidata v štiriindvajsetem newyorškem kongresnem volilnem okraju, demokratje pa se bahajo z tem, da so dobili nazaj governorstvo v državi Kentucky.

„Okraj, v katerem je bila zarotna tekma, je bil štiriindvajseti v New Yorku, okraj, ki obsega del newyorškega mesta in okraja Westchester,“ je dejal republikanski narodni načelnik Adams. „Demokratje so zmagali v tistem volilnem okraju 1. 1918, s 1,800 glasovi večine in zopet 1. 1922, z večino 3,400 glasov. In zopet so bili preločeni, da bodo zmagali v tem okraju. Republikanski kandidat Benjamin Fairchild je bil izvoljen z dobršno večino v tekmi, v kateri je šlo za narodne zadeve.“

„Narodne in državne organizacije demokratske stranke so si veliko prizadele, da bi bila njihova stranka zmagovita v vermontskih senatorski volitvi. Načelnik Hull je demokratskega odbora je izdal izjavo na predvečer torkovih volitev, da je demokratska zmaga zagotovljena v štiri državah. Republikanski kandidat za zvezni senat Porter Dale je bil izvoljen v razmerju 2 proti 1 in republikanski kandidat za zvezno poslansko sklopno polkovnik E. W. Gibson pa v razmerju 4 proti 1.“

Demokratski narodni načelnik Hull ne pripisuje republikanski zmagi v štiriindvajsetem newyorškem kongresnem volilnem okraju nobene posebne važnosti, in zdi se mu, da zagotavlja torkov volitveni izid demokratski stranki zmago prihodnje leto v predsedniški borbi.

„Republikansko mnenje, da je Coolidgevo prevzetje predsedniške službe odpravilo ljudsko odpornost proti njihni stranki in administraciji, so izidi torkovih volitev popolnoma izpodbili ter potrdili gotovost demokratske narodne zmage v prihodnjem letu. Demokratje so dobili zmago v petih državah,“ je nadaljeval Hull.

„Sijajne zmage demokratske stranke v državah Kentucky, Maryland in New York, potem lokalni uspehi demokratske stranke v državi New Jersey, v čikaškem mestu in podrugod, dokazujejo, da so volilec te dežele proti reakcionarni republikanski narodni administraciji posebej in proti republikanski stranki tam, kjer jo imajo stari reakcionarji pod kontrolo.“

Kapitan W. H. Stayton je kot načelnik zvezi proti prohibicijskemu amandamentu dejal, da je jasno videti v izidu torkovih volitev, kolika nezadovoljnost vlada po deželi radi narodnih prohibicijskih postav. Po njegovem mnenju je razpoloženje za njih prekleto večje in večje.

„V državah Kentucky in Maryland je bilo vprašanje Volsteadove postav v ospredju,“ je rekel kapitan Stayton. „In tisti, ki so se izrekli za volsteadizem, so doživeli hud poraz. Republikanska stranka je popolnoma pobita, ker se je pajdala s protisalunsko ligo.“

„V državi Maryland je zmagal liberalni šivlj ter premagal zagovornike sedanje fanatične prohibicijske postav. Pred štirim leti je bil governor Ritchie izvoljen z malenkostno večino 400 glasov. Za časa Hardingove zmage so republikanci zmagali v državi s 50,000 glasovi večine.“

„Zveza proti prohibicijskemu amandamentu se je potem organizirala v državi, in le njeni delavnosti se moramo zahvaliti, da je bi-

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.
Republikanci in demokratje se hvalijo z „uspehi“ zadnjih volitev.
Oklahomski governor je izgubil priziv proti zborišnemu procesu.
Rudniški boss v Marylandu, ki je ubil rudarja, pred sodiščem.
Angleški židovski pisatelj Zang-will pravi, da je Amerika dežela „krenkov“.

Inosemstvo.
Nemški klerikalci so se pridružili monarhistom in sanjajo o „katoliškem imperiju.“
Bolgarska vlada zadostila Jugoslaviji.
Stavka na Poljskem končana, ko je vlada umaknila čete.
Anglija se hoče zagraditi z zidom carine proti Ameriki.

ANGLIJA SE ZAPRE S CARINO.

Uvoz iz Amerike po podvržen carini, iz kolonij bo pa prost. Pri tobak na sadje, salmon in tobak.

London, 8. nov. — Velikobritanska ekonomska konferenca je večeraj sprejela načrt za ograditev Velike Britanije s carinskimi zidom proti tujemu blagu. Načrt, katerega je sestavil Sir Philip Lloyd-Greame, predsednik zbornice, je bil danes predložen ministrskim predsednikom britanskih dominijev (kolonij), ki še vedno zborujejo v Londonu; ako bo sprejet, bo pomenil velik udarec za zunanjo trgovino Združenih držav.

Načrt v jedru določa, da se naloži pet šilingov (\$1.20) davka na vsakih sto funtov svežih jabolk iz tujih držav, toda iz angleških kolonij je uvoz jabolk prost. To pomeni, da dobe kanadski sadjarji prednost pred sadjarji iz Kalifornije, ki danes pošiljajo velike množine sadja na Angleško. Dalje se naloži 10 šilingov davka na sto funtov konzerviranega salmone, kar je zopet ugodno za Kanado in udarec za ameriške trgovce s salmonom. Davek je naložen tudi na jabolčnik in na ameriški tobak.

Zadnje besedo o uvedbi carine ima seveda parlament, ki se snide prihodnji tork. Ako parlament zavrne načrt, tedaj se lahko zgodi, da bo razpuščen in vršile se bodo nove volitve kmalu po Novem letu. Angleški kapitalisti, ki kontrolirajo sedanjo vlado, hočejo na vsak način imeti carino, da bodo lažje tekmovali z ameriški kapitalisti.

ROV DVIGNE 5,846 TON PREMAGA V OSMIH URAH.

Pana, Ill. — Rov premogovne družbe Nokomis Coal Co. šteje 10. je dosegel višek za osrednje ilinojske premogovnike v tork, ko je dvignil 5,846 ton premoga v osemih urah ali 1,927 dvigov, ki so napolnili 120 železniških vagonov.

Rusija poslala 100,000 kron norveškimi stavkarjem.

Kristijanija, 8. nov. — Stavkojoči kovinarji v Kristijaniji so prejeli iz Moskve 100,000 norveških kron (\$6700) podpore.

la protisalunska liga poražena v svojem prizadevanju, uzakoniti državno prohibicijsko postavu. Governor Ritchie se je zavzel in izrekel za principe, za katere so borimo mi, in mi smo ga podpirali te. ga pomagali, da je bil zopet nominiran in ponovno izvoljen.

„Torkov izid je odgovor na njegovo neustrašeno in neomajno stališče. Ob zmagi s 35,000 glasovi večine je on prvi governor, ki je bil ponovno izvoljen v državi Maryland.“

„V tekmi za governorstvo v državi Kentucky je bilo še jasneje, da je Volsteadova postav glavna zadeva v volilnih vprašanjih. In zmagali smo mi z večino 45,000 glasov. Republikanci so bili brezumno suhi. Zato smo jih po pogonih iz uradov ter postavili demokratske vanje.“

ČEŠKOSLOVAŠKI PARLAMENTAREC DR. ŠROBAR V CHICAGU.

Manjšinski zastopniki češkoslovaške republike, ki se po tej deželi pehajo na vzpostavitev stare Ogrske, ne izražajo večinske ljudske volje.

SLOVAKI SO SE Z USTANOVI TIVJE SVOJE REPUBLIKE REŠILI STAREGA TIRANSTVA.

Chicago, Ill. — „Predstavnik manjšin v češkoslovaški republiki, ki se zdaj pojavljajo pred ameriškim občinstvom z apeli za pomoč v tem, da bi bila zopet vzpostavljena stara ogrska monarhija, ne izražajo želje ljudske večine v republiki.“

„Slovaška republika je, kakor stoji danes in kakor napreduje ekonomsko, politično in socialno, očitno znamenje za to, kako je z narodom, ki se je rešil in iznebil starega tiranstva, pod katerim je ječal, preden je bilo razdeljeno ozemlje nekdanje tiranske monarhije.“

Te besede je izrekel v sredo češkoslovaški parlamentarec dr. Vavro Šrobar, ki se sedaj mudi v čikaškem mestu, da pove slovaškemu življu v tem mestu, kako se imajo njih rojaki v novi republiki.

„V Čehoslovakijski zastopajo manjšine zelotje, ki bi radi imeli Ogrsko, kakor je bila nekdanj,“ je dejal dr. Šrobar. „In to je nemogoče. Kaj takega bi bilo proti volji slovaškega naroda. Ta hoče svojo republiko, kakršna je.“

„Pred vojno je imela Ogrska 21,000,000 vseh prebivalstva. Polovici milijon je bilo Madžarov. Ta manjšina je vladala večino. Madžari so močnejši. Na svojo nestrošo so izrabili svojo moč le v svoj prid. Vse druge narodnosti, zastopane na Ogrskem, so zane-marjali. Zastantega je čedalje bolj naraščalo sovraštvo do Madžarov.“

„In ko je prišel po vojni čas, da rečejo tiste tlačane narodnosti svoje besede, so se izjavile, da žele biti osvobodjene. In zavezniki so jih osvobodili, in prišlo je do razdelitve ogrskega ozemlja.“

„Ali v Čehoslovakijski je ostalo še nekaj madžarskih zelotov. In ti se neprestano potegujejo za sopetno spojitve z Ogrsko. Ne agitirajo pa samo v Čehoslovakijski, nego gredo tudi v tujino oznanjati svoj evangelij. In tako prihajajo tudi v Ameriko.“

Governor je omenil grofa Apponyja, ki je še pred nedavnim strašil po čikaškem mestu ter prosil za ameriško posojilo.

„Apponyi je bil eden izmed tistih, ki jih ne marajo Čehi,“ je dejal dr. Šrobar. „L. 1906. je bil duševni oče šolski postavi, po kateri so morali učitelji pripovedovati otrokom, kako sila važni in močni so Madžari. Po tisti postavi je moralo učitelstvo posvetiti dvaindvajset ur tedenskega pouka edinole madžarskemu. In le šest ur jim je preostajalo za druge predmete.“

„Čelo učiteljski so morali zatajiti svoj jezik. In mnogi niso bili domala nič seznanjeni z madžarskim jezikom. Na ta način niso mogli dobiti vzgajati in izobraževati šolske mladeži. In med Čehi je bila nastala velikanska nevolja radi te postav.“

„Nova republika pa je odpravila te neznosne razmere ter izboljšala in izpremenila vse druge.“

Vladi nove republike, ki je pravkar doživela peto obletnico svojega obstanka, se je posrečilo postaviti na trdno podlago češko denarno enoto, češko krono. Nadalje je sedaj uvedena v republiko obvezna splošna volilna pravica, kar podlaga politični napredek, in nova država je v miru z vsemi svojimi sosedi, je povedal dr. Šrobar.

Dr. Šrobar je dospel v Ameriko preučevati ameriške socialne razmere in javno zdravstvo v Združenih državah. V Chicagu bo imel tri govore.

Delavski list je sila, s katero računava vaš nasprotnik.

RUDNIŠKI BOS UMORIL RUDARJA.

Hagerstown, Md. — Harry Martin, pomočni upravnik Consolidation Coal kompanije, največjega skebskega podjetja v zapadnem Marylandu, se bo 12. t. m. zagovarjal pred sodiščem radi umora unijskega rudarja Georga Porterja. Rudar je bil ustreljen 25. avgusta 1922 v stavkovnih izgredih v Frostburgu; mnogo drugih rudarjev je bilo ranjenih. Poleg Martina sicer devet stavarjev in osem je bilo obtoženih še 17 oseb, in gardistov ter stavkolkazov. Dvanajst obtožencev je že bilo spoznanih krivim.

NOVA NEMŠKA MONARHIJA, EVROPSKA NEVARNOST.

Washington, D. C. (Federated Press). — Vzpostavitev nacionalistične monarhije na Nemškem bi pomenila belo strahovlado, ki bi sledila ali rdeča strahovlada ali pa razdelitev cele Evrope med oboje. Tako trdi profesor Oskar Jazsi z budapeške univerze, ki je prišel v Washington predavati o tragediji zavezniškega izdajstva nad Ogrsko. Če se moderne demokracije ne postavijo na noge in ne rešijo, kar je še ostalo demokracije organizacije in kulture na starem kontinentu, potem ni pričakovati po njegovem mnenju ničesar drugega kakor razsulo, splošno lakoto in silne državljanske vojne.

„Zavezniška politika je po vojni vsespodobno sistematično stremila za zadušenjem progresivnega, liberalnega in zmerno socialističnega razpoloženja,“ je rekel zastopnik tiskovne družbe „Federated Press“. „Francoska politika v Poruhurju je glavna potuha gibanju za vzpostavitev starega režima v Nemčiji. Namesto, da bi pomagali zavezniški ustanoviti trdno republiko, si jo prizadevajo izničiti. V strahu pred vzpostavljenim Nemščijo so Francozi izkušali raztrgati njeno enotnost. K temu so jim pomagali tudi nemški veleindustriji in denarni mogotci, ki so se izkušali izogniti plačanju vojne odškodnine ter s tem zelo razdražili francosko javno mnenje.“

„Sedanji položaj v osrednji Evropi amatram za nekaj strahno katastrofalnega. Nova in mirljuba Evropa more vzklti le na republikanski podlagi. Če bo monarhija vzpostavljena v Nemčiji, bo to pomenilo začetek groznega protirevolucionarnega terorističnega sistema z namenom, da pride do vzpostavitve stare napol fevdalne ustave v osrednji Evropi. To bi pomenilo pripravljanje na novo svetovno vojno, ki bi prinesla s sabo popoln razpad naše evropske civilizacije.“

Vprašan, kaj misli o beli in rdeči strahovladi v svoji domovini, je vzkljnil profesor Jazsi: „Sedanji položaj v Nemčiji je jako podoben onemu na Ogrskem 1. 1918, ko si je vlada grofa Karolyja pošteno prizadevala ustanoviti miroljubno republiko. Zavezniški pa niso samo obrnili hrta tisti vladi, nego si je starokopitna diplomacija na vse kriplje prizadevala strmoglaviti demokracijo vladavino s brutalno blokado in škodljivim podpihovanjem ogrskega nacionalističnega razpoloženja. Najprej so nas pahili boljševizmu v naročje, potem pa nam naptili krvavo vlado admiral Horthyja.“

„S tem hočem reči, da so zavezniški neposredno odgovorni za Horthyjev režim. Ko so Romunci porazili rdečo armado, je bil za polno pooblaščenega zavezniškega delegata na Ogrskem sir George Clark. Tega so možje v vseh zmernih krogih opozorili na to, kaj bi pomenila Horthyjeva vlada. Ali kljub vsem tem opozoritvam se ni obotavljal dati oblasti protirevolucionarnim habzburgovskim oficijem, katerim je načeljeval Horthy.“

„Rdeči teror je zahteval kakih 300 življenj. Med temi življenji ni bilo niti pol dučeta ljudi iz (Dalje na 3. strani.)

Nemški klerikalci podprli monarhiste.

Katoliška stranka v Nemčiji je šla na desnico med reakcionarje — kamor spada! — in bavarski klerikalci sanjajo o „katoliški državi“. Stresemann se tolaži, da ne bo civilne vojne. Finančni kaos in živilni izgredi se nadaljujejo. Francozi imajo načrt za invazijo Bavarske v slučaju monarhistične zmage.

London, 8. nov. — Brajavo poročilo iz Monakova „Exchange Telegraphu“ se glasi, da so bavarske monarhistične čete dobile povelje, naj se jutri pripravijo na „marširanje v Berlin.“

Berlin, 8. nov. — Nemška katoliška stranka ali takozvani centrum je večeraj sprejela značilno resolucijo, ki se med drugim glasi: „Forma vlade je za nas postranska reč, za katero se ne bomo tepli. Katoliška stranka sprejme vsako formo vlade, ki nam jamči red, blaginjo in versko svobodo.“

To pomeni, da je katoliška stranka voljna sprejeti tudi vpostavljenjo monarhije. Na drugi strani je stranka odrekala apel za prostovoljce v obrambo republike med svojimi pristaki. S tem obnašanjem so se klerikalci postavili na desnico med nacionaliste, industriale in monarhiste. Edini socialisti in demokrati so še za obrambo republike. Vodstvo katoliške stranke je prešlo iz rok prejšnjega kancelarja Wirtha v roke prejšnjega pruskega ministrskega predsednika Stegerwalda.

Druga vest, ki je kolikor toliko v zvezi s politiko klerikalcev, je prišla danes iz Monakova. Od tam poročajo, da Stresemann išče stike s bavarsko vlado v svrhu organiziranja „močne narodne centralne vlade“, toda bavarski vodje so zavrgli Stresemannovo snubitev iz „gotovih osebnih razlogov“. Bavarski klerikalni listi pišejo, da čas prihaja, ko se mora Bavarska odločiti, dali ostane v Nemčiji ali se loči in združi s sosednjimi katoliškimi državami v svrhu ustanovitve katoliškega imperija. Bavarski fašisti pod vodstvom Adolfa Hitlerja tudi razpravljajo o tem koraku.

Berlin, 8. nov. — Stresemannova vada se tolaži, da je nevarnost monarhističnega puča minila. Koncentriranje zveznih čet v Thuringiji ob meji Bavarske in zahteva Francije, da se ima vpostavliti zavezniška kontrola nad vojnim materijalom v Nemčiji, je po mnenju befrinskih krogov ohladila vročo kri monarhistov.

Poročila iz Bavarske o neprestanem mobiliziranju monarhističnih prostovoljcev, dezertiranj zveznih vojakov k monarhistom, napivanju na „smrt republike“ in pogromih na žide so kajpada nadaljujejo.

Nacionalistična stranka je večeraj poslala Stresemannu „ultimatum“, da mora v 48 urah podati odstavko, če ne, bo aretiran. Stresemann je prejel ta „ultimatum“.

Na poziv za prostovoljce, ki imajo braniti Berlin, katerega je izdal pruski socialistični minister za notranje zadeve Severing, se je odzval prvi dan 2500 mož, večinoma bivših vojakov, ki pravijo, da so dobri republikanci.

Vodstvo socialističnih unij je razpostavilo na vse organizacije navodila za rekrutiranje bojnih enot in za krajevne stavke ter druge ukrepe v slučaju civilne vojne s monarhisti. Stranka opozarja člane, naj bodo mirni in hladni, toda pripravljeni udariti v odločilnem trenutku.

Finančni kaos in živilni izgredi v Berlinu se nadaljujejo. Nemški dolarji zlate valjave, ki so pričeli krožiti, izginejo tako hitro kot se prikažejo, papirnata marka se pa bliža biljonu za dolar. Rečni sloji so torej brez denarja in majhen odstotek ljudstva si pomaga s privatnim denarjem, ki ga izdajajo razne industrijske družbe. — Na valni prodajalnici so še vedno na dnevnem redu. Gladnih ljudi se je prijel manjša, da so vsi trgovci židje, katere je treba opleniti in preteptati, ker dražijo ceno. Posledica tega je, da so se v oknih trgovin pojavili napisi: „Kristjanska prodajalna“.

(Dalje na 3. strani.)

POLJSKA STAVKA KONČANA.

Vlada se je podala delavcem in umaknila vojaške čete iz Krakova, kjer je bilo 17 mož ubitih in 80 ranjenih.

Varšava, 8. nov. — Vlada poroča, da je bil dosežen mir s železničarskimi in drugimi delavskimi organizacijami, ki so vodile generalni štrajk. Socialistični voditelji so obljubili končati stavko pod pogojem, da vlada takoj umakne vojaške čete iz Krakova in drugih mest ter iz vlakov, katere obratuje s pomočjo stavkolkazov. Vlada je pristala na to zahtevo.

Krakov, Poljska, 8. nov. — V Krakovu je danes mir. Delavci, ki so pod vodstvom komunistov večeraj okupirali mesto, so vrnilli oblast prejšnji upravi, ko sta vojaški poveljniki in civilni komisar zapustila Krakov.

V bitki med delavci in kavalerijo, ki je divjala večeraj, je bilo 17 mož ubitih in okrog 80 ranjenih; med ubitimi je poveljniki kavalerije, stotnik Bachenek in dva častnika. Bitka je izbruhnila, ko je general Czekiel, poveljnik krakovske posadke, poslal oddelo konjenice na ulice, kjer so se vojaški pešpolka pridružili stavarjem in skupaj napadli poljejo ter jo pogнали v beg. Konjenici so ni godilo nič bolje, kajti stavarji so bili dobro oboroženi.

V drugih mestih, kjer so bili nemiri med stavko, je policija s vojakom vred kontrolirala položaj.

Bolgari zadostili Jugoslaviji.

Bolgarski vojski so pospravili zastavo, jugoslovanski poslanik se jim je pa smejal.

Sofija, Bolgarija, 8. nov. — Bolgarska vlada je večeraj dala zadostenje Jugoslaviji za napad na njenega vojaškega atašea Krstića pred petimi dnevi.

Četa vojakov s častniki in bolgarsko zastavo na čelu je prikorakala pred vrata jugoslovanskega posaništva. Vojaška godba je igrala jugoslovansko himno in vojski so salutirali jugoslovanski zastavi, naker so je četa obrnila in odkorakala.

Osojbe posaništva je stalo na balkonu. Ranjeni polkovnik Krstić je bil tudi zraven. Poslanik Rakić se je zadovoljno smejal. Ceremonije so trajale deset minut in poslanski atašeeji so bili mrzlično zaposleni s fotografiranjem prizora.

Trije napadaleci, ki so vse to zavržili, se niso prijetli. Cankov se boji, da se taki incidenti ponove in napetosti z Jugoslavijo ne bo nikdar konec.

NEZGODA.

Hammond, Ind. — Ernest Zabojsnik, stanujoč na 1825 So. May St., Chicago, je bil v četrtak teko pobit v Hammondu, ko ga je sunila nilčna kaza. Zda se bori s smrtjo v bolnišnici St. Margaret's Hospital v Hammondu. Policija v Chicagu je bila naprošena, naj obvesti njegove sorodnike.

VERME.

Chicago in okolice: V soboto jasno in manj mrzlo. Temperatura v zadnjih 24 urah najvišja 36, najnižja 32. Sonce izide ob 6:32, zaide ob 4:36.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago): \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglasu n. pr. (Nov. 30-23) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Posvetite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

ITALIJA BI RADA POSLALA VEČ IZSELJENIKOV V AMERIKO.

Mussolini je s svojo črnosrajčniško vlado tako osrečil italijansko ljudstvo, da so delavske mezde izredno nizke, število brezposelnih delavcev pa veliko. Fašistovska vlada bi rada na ta način izboljšala gospodarski položaj, da bi na sto tisoče italijanskih delavcev poslala v Združene države. Njeni predstavniki niso povedali naravnost, da zahtevajo tak privilegij za Italijo, ampak šli so okoli stvari, kakor maček okoli vrele kaše.

Neki de Michelis, izseljeniški komisar, se je dal v Rimu intervjuvati od poročevalca dnevnika "Chicago Tribune". Ta je pravil časnikarskemu poročevalcu, da Italijani v Združenih državah, posebno naturalizirani, silno trpe, ker ne morejo dobiti v Združene države svojih otrok, žen in starišev, dasiravno je dovoljeno vsako leto priti 42,000 italijanskim podanikom v Združene države. Ko je potožil to pobožno željo časnikarskemu poročevalcu, je zapel slavo sedanji italijanski vladni na bahaški način, kot je pri fašistih v navadi. Italija ne nasprotuje ameriškim postavam, ampak ona občuduje postavbo, ker ji bo sčasoma koristila, ker se Italija uči, kako naj porabi ljudstvo, ki ga ima odveč.

Po tej bahariji prihaja časnikarski poročevalec in pripoveduje, kako je minister za javna dela razpravljal o javnih delih, o pridobivanju neobdelane zemlje za poljedelstvo itd. S pravim ponosom govori, da se je potrošilo več kot sto tisoč dolarjev (1) za taka javna dela. Obdelalo se bo okoli 1,400,000 akrov neobdelane zemlje. Vodo napeljuje v suhe kraje, kanali se grade, velika mesta pa popravljajo svoje ceste.

Ako so fašistovski vladni res toliko pri srcu sorodniki Italijanov, ki žive v Združenih državah, in otroci, tedaj lahko sama preskrbi, da ti sorodniki pridejo v Združene države. Ona lahko razglasi, da dobe prvi potne liste tisti, ki so najožji sorodniki v Ameriki živčih italijanskih podanikov, in to vprašanje bo kmalu rešeno. V Združene države ima pravico priti na leto dva in štirideset tisoč italijanskih podanikov. Skoraj neverjetno je, da so italijanski podaniki pustili dva in štirideset tisoč žen in otrok za sabo v Italiji. Pa če jih je več, tedaj lahko te žene in otroci, kar jih več kot 42,000, pridejo v Ameriko v drugem ali tretjem letu. Razvrste se lahko vsi.

Ampak zdi se, da se v Italiji ne dela tako. Italijanski podaniki, ki so Slovenci in imajo sorodnike v Ameriki, čakajo že skoraj leto dni na potni list, pa ga še nimajo, pa tudi nihče ne ve, kdaj ga dobe ali če ga bodo sploh kdaj dobili.

V Italiji so gospodarske razmere žalostne. Sto tisoč dolarjev za javna dela! Kaj se pa lahko naredi s tako vsoto? Koliko delavcev in za koliko časa lahko dobi delo, ako se potroši tako majhna vsota za javna dela? Taka vsota pomeni toliko za odpravo brezposelnosti in zboljšanje gnetnega položaja italijanskega ljudstva, kakor če kane kaplja vode na razbeljen kamen.

Ako bi fašistovska vlada res imela voljo izboljšati gospodarski položaj v Italiji, bi pristigla proračun za militarizem in navalizem za najmanj tri četrtinke. Tako bi imela milijone na razpolago, da bi lahko osušila Pontinsko močvirje in ga spremenila v cvetoče polje. Lahko bi pomagala svojim podanikom, da se izselijo v njene afriške kolonije in se tam posveto poljedelstvu. Fašistovska vlada tega ne dela in tudi tega ne bo podvzela. Ona je največja podpornica italijanskega imperijalizma. Ne zadovolji se, da že sedanji italijanski podaniki žive v slabih gospodarskih razmerah, da se toliko bolje godi italijanskim imperijalistom, ampak bi rada v interesu italijanskega imperijalizma podjarmila še druga ljudstva v Evropi, in jih pahnila v tako gospodarsko nesrečo, v kateri se nahajajo zdajšnji italijanski podaniki.

Ako zastopniki fašistovske vlade zdaj pretakajo solze, ker ne morejo sorodniki v Ameriki živčih Italijanov v Ameriko, so tesolze krokodilove, ki naj prikrijejo prave želje fašistovske vlade, namreč poslati več italijanskih podanikov v Ameriko, kot je dovoljeno po sedanjih ameriških postavah, da iz nje pridno pošiljajo prihranke v Italijo, kateri gredo tam za visoke davke, ki jim plačujejo italijanski izseljeniki od svojih malih posestev in malega imetka. Ako se poveča italijanska izseljeniška kvota, tedaj bo odprt ventil, da ponjem odhaja naraščajoča nezadovoljnost italijanskega ljudstva proti fašistovski vladi.

SLIKE IZ NASELBIN.

Reitz, Pa. — V naši naselbini ni druge industrije kot premogovna. Same premogovne imamo in premog po rovih je visok po štiri do pet čevljev. Radi dela pa je bolj slabo, kajti le po dva ali tri dni v tednu delamo. Ne svetujemo torej nikomur, da bi hodil sem iskat delo.

Jaz sem delal v premogovem rudniku št. 4 Reitz Coal družbe, kjer me je zadela nesreča dne 5. oktobra. Ob desetih dopoldne se je utrgala skala ravnost, kjer sem nakladal premog. In zlomilo mi je desno nogo nad členkom na treh krajih. Prepeljali so me v bolnišnico na Windber, Pa., kjer se še nahajam štiri tedne in še sam ne vem, koliko časa bom tukaj. Član sem dveh društev: S. N. P. J. in J. S. K. J. že nad 17 let. Šele zdaj v potrebi znam prav ceniti vrednost naših podpornih jednot.

Delavci, ki še niste pri nobenem podpornem društvu, pristopite v našo sredo. Spoznali boste nekoč, kako potrebna bodo vam podpora društva in da so služila le vam v korist. Tudi odlašajte ne, ker op. "nekoč", ko vam bo potrebno podporno društvo, je morda prav blizu. Kdo pa ve, kdaj ga lahko doleti nesreča.

V naši naselbini imamo društvo št. 389 Slovenske narodne podporne jednote. Ker sem sam član društva, naznanjam članom, da je prevzel tajništvo začasno Fred Osteršek. On je tajnik in blaginjak. Člani naj se torej v bodoče radi društvenih zadev obračajo na brata Osterška, ki se nahaja v Rockinghamu, Pa.

Naznanjam članom društva št. 389 v Reitzu, Pa., da se vsi udeležijo prihodnje seje drugo nedeljo v decembru. Kakor vam je že znano, bodo volitve novega odbora za leto 1924. Na tej seji imamo dosti rešiti v korist društva in jednote. Mislil in upam, da bom tudi jaz prišel tistega dne iz bolnišnice, da vam predložim račune za tekoče leto in vam izročim premoženje društva.

Naproseni ste bratje in sestre, da se seje val udeležite. Član ali članica, ki se ne udeleži, bo kaznovan, kot zahtevajo pravila.

Z bratskim pozdravom! — Martin Zalar, Hospital Windber, Pa.

Sheboygan, Wis. — Upajoč, da ima Prosveta tudi za mene, oziroma za moje pisanje malo prostora, sem se odločil poročati iz naše naselbine. Prvo bom pisal o delu, saj to je že navada pri nas delavcih, da se prvo pogovorimo o delu. Kako je delo! To je pri nas običajno prvo vprašanje, ki si ga pri srečanju stavimo.

Pri nas je bolj klaverno. Nekateri delavnice so prišli odpuščati svoje ualuženice. To nam tudi ni težko uganiti, zakaj odpuščajo delavce. Družba ima že svoje smotre, katerih prvi je seveda profit. Črpa pa svoj profit iz delavcev posredno ali neposredno, kakor pač najbolje nese in je profit največji.

Rojaki, kar v obilnem številu pristopajo k društvu, kar je znamenje, da dobro napredujemo na tem polju. Ko se človek udeleži se je ter vidi lepo število novopristopih, kar se vrši večinoma vsak mesec, se zvešči, da so delavci tako prišli spoznavati važnost podpornih organizacij in si sami pričeli iskati pomoč. Ko delavci pristopijo k podporni organizaciji je znak, da se je v njem pričela buditi zavest in hrepenenje po bolj ali bodočnosti, ki jo hoče doseči s svojo voljo. To pa je, kar je delavstvu najbolj potrebno, da izboljšamo družabni red.

Sedaj pa imamo nekaj novega za tiste, ki želijo pristopiti k našemu društvu št. 344 Slovenske narodne podporne jednote. Društvo je sklenilo, da kdor pristopi k našemu društvu do 31. dec. 1923, plača samo polovico pristopnine, drugo polovico pa plača društvo samo.

Rojaki, sedaj je ugoden čas za vas, da lahko pristopite s manjšimi stroški k eni najbolj naprednih in največjih slovenskih organizacij — Slovenski narodni podporni jednoti.

Političnih društev pa je pri nas v resnici malo. Za slovensko naselbino kot je Sheboygan, Wis., je zanimanje vse premalo. Kdo bi mislil, da res spimo. Pred nedavnim časom smo ustanovili socialistični klub, ki spada k jugoslovanski socialistični zvezi. V resnici nas je še precej članov, pa vendar ne dovolj za tako veliko naselbino. Moralo bi biti večje število članstva pri klubu in večje zanimanje za klubovo delovanje. Rojaki, treba je, da se bolj za-

nimamo za napredna svoje organizacije. Le tam, kjer se bomo delavci združili v svojih vrstah, bomo deležni svojih pravic. Stopiti v naše vrste in delujati z nami složno, ker — v slogi je moč.

Imam tudi žalostno vest za prijatelje in sorodnike, da je preminula naša hčerka Lillian Kraina. Umrla je 28. oktobra 1923 ob šestih zjutraj, v starosti šest let in osem mesecev. Pogreb se je vršil dne 30. oktobra v Sheboyganu. Bila je članica mladinskega oddelka društva št. 344 S. N. P. J.

Iskreno zahvaljujem izrekam vsem, ki ste nas obiskali ob času žalosti. Tako hvala društvu za darovani krasni venec, lepa hvala Antonu Debeven za lep šopek svežih cvetlic ter hvala vsem za udeležbo pogreba. Posebna hvala Johnu Drolu. Franku in družini Repenšek, kakor tudi Josipu in družini Repenšek. Hvala vsem. Dragi naši nepozabljeni hčerki pa bodi lahka ameriška gruda.

Žalujoci ostali Joseph, Ivana, stariša, Stella, Joseph, sestra in brat. — Jos. Kraina.

Willock, Pa. — Poročam slovenski javnosti, da je dne 21. oktobra ob 10. zvečer za vedno zaspal naš brat Mihael Morave. Moč je že več časa tožil, da čuti neko posebno šumenje v glavi in zdravnikli so konstatirali, da ima nek izrastek na možganih, kar je povzročilo, da je bil že precej omračen na umu. Bilo je že vse urejeno, da oddajo brata Morave v zavod za take, ko ga je sedel po eni strani mrtvoud. Vrglo ga je v posteljo v popolni onemoglosti. Zdravnikom je bilo priporočeno, naj opustijo misel, da bi ga pošiljali kam od doma. In tako je ostal doma, kjer je umrl.

Pokojni Morave je bil rojen v vasi Velika Loka, župnija sv. Lovrenca na Dolencem dne 15. avgusta 1875. Star je bil torej 48 let. V Ameriko je prišel pred 21. letom in večinoma preživel v tej naselbini. Bil je član našega društva št. 36 Slovenske narodne podporne jednote, član Slovenskega doma in član lokalne unije št. 1812 U. M. W. of A. Vse tri organizacije so počastile spomin pokojnika in mu položile krasne vence v zadnji pozdrav.

Pokojujnik zapušta tu žalujoci soprogo Antonijo, tri sinove v starosti od 16. do 20. leta in hčerko staro sedem let, ena hčerka pa je umrla meseca junija t. l. v starosti 11 let. Dalje zapuška pokojnik brata Franka v Broughtonu, Pa. Mogoče je še več sorodnikov, kar pa meni ni znano.

Pokojujniku naj bo lahka tnja zemlja! — Anton Šotler.

Poročila iz Jugoslavije.

Od naših stalnih poročevalcev.

19. oktobra 1923. — Najnovejšje je zopet to, da so radikali kupili klerikalnega poslanca Gezo Stiflerja, ki je zastopal volilni okraj Murška Sobot. Prestop tega dišnega poslanca karakterizuje dovolj, kakšni elementi so radikali, ki se poslužujejo takih sredstev v namen, da podaljšajo življenje svoji koruptni stranki. Lepo izgleda pa tudi pri klerikalcih, ker njihove misli zapuščajo ladijo; očitno ni več ostankov, ker so že vsi ogledani. Pa pri nas je vse mogoče! Praviloma bi moral poslanec mandat vrniti stranki, a tukaj so široki pojmi, preko katerih se kar preskoči. Tudi bivši tajnik klerikalne stranke za Prekmurje je nedavno prestopil v radikalni tabbor. To opažamo tudi po deželi, da kar v večjem številu prestopajo k radikalom, posebno bivši komunisti. Sedaj pa so v nemalih zadregah, kateremu krilu bi se prislonili. Na eni strani je Stefanovič, ki so ga radikali spodili, na drugi pa akcijski odbor z dr. Ažmanom na čelu. Najbrž bo padel Stefanovič, ker nima fondov, za dr. Ažmanom pa stoji banka, ki celo stvar financira.

Zadnjič smo poročali, da je koroška deželna vlada razveljavila slovensko kandidatno listo. Takoj drugi dan pa je na pritisk centralne vlade omenjeno prepoved razveljavila. Tako je prav, enaka pravica za oba naroda! Na naši severni meji so prišli na sed premieteni tihoopci, ki izvažajo k nam iz Nemške Avstrije cigaretni papir in saharin. Tihoopci imajo na gotovih mestih nastavljene svoje ljudi in mečejo potem iz vagonov stvari, ki jih tihoopci k nam. Pred kratkem so aretirali v Mariboru par takih tihoopov, med temi celo mlado deklico. Posluzujejo se največ tranzitnih vlakov, da jim ni treba prestopati. Pravijo, da na več mestih paketi kar frče ven iz vagonov.

V Ljubljani bi Sokoli, ki name-

ravajo graditi svoj dom, radi pomanjkanja sredstev zidavo oddeleli, večina, ki vlada na rotovžu pa v to ne privoli, zato se lasajo med seboj. Rotovška gospoda je sploh proti temu, da bi Sokoli kaj zidali, a ti pa bodo vseeno delali kakor izjavljajo, čeprav dom potem ne bo tak kot bi bil lahko.

Ker se splošno množe velike zlorabe pri carinarnicah v naši državi, bodo v kratkem vpeljali letesbe kolone, ki bodo imele nalogo, da bodo kontrolirale vse carinarnice.

Letošnja trgateg v vinogradih je po večini končana in se je trgalo po večini ob lepem vremenu, kar bo letošnjemu pridelku v prid. Imeli bomo letos precej in dobrega vinskega pridelka, ki ne bo zaostajalo za drugimi leti, samo to je vprašanje, ako ga bo mogoče spraviti v denar.

Danes se odprli tudi jesensko redno zasedanje narodne skupščine. Prva točka je razprava o rednem proračunu za l. 1923—24.

Deluje se tudi na to, da se sklene med nami in Avstrijo definitivna trgovinska pogodba, kajti mi smo imeli dosedaj s to državo le provizorično pogodbo, ki se je od časa do časa podaljševala. Prvi sestanek je določen na 28. t. m. na Dunaju.

Pomanjkanje božičnih dreves.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Letos bo na trgu precej manj božič. dreves, razun ako se bodo ljudje zadovoljili s kakim nadomestkom za borovec. Vzrok temu je, da je šestorica držav proglasila kwarantino proti uvažanju božičnih dreves in zelenja iz New England držav. Razlog te prepovedi je neki molj (gypsy moth), ki se sedaj razširja v New Englandu in povzroča boleznijo tamošnjim borovcem.

Molj jeze svoja jajčka pod akorj te dreves kjer se izvalijo v spomlad. Po prasnikih gredo božična drevesa navadno med smeti, in okužena stebila utegnejo razširiti ono nadlogo do najbolj oddaljenih krajev.

Božična drevesa, ki so razpešavajo, so borovec, in njihova zaloga prihaja večinoma iz gozdov severnega New Englanda. Radi tega v državah, kjer je kwarantina v veljavi, bo občutno pomanjkanje teh dreves. Te države so: Wisconsin, Michigan, New York, Pennsylvania, New Jersey in Maryland.

Vzlic temu ni nikakega razloga, zakaj bi otroci ostali letos brez božičnega drevesa. Celo v teh državah je mnogo prav dobrih nadomestil za newenglandske borovec. V srednje-atlantskih državah je na razpolago velika zaloga smrek in cedev, ki se prav dobro podajajo za božično drevo. Država New York ima tudi svoje lastne borovec in teh je tudi v južnem Apalaškem pogorju.

Božična drevesa tvorijo v nekaterih okrajih prav dober pridelok in borovec sade v to svrhu. Zlasti primeren za to je norveški borovec, ki raste hitro in je jako dekorativen ter uspeva tudi na redki prsti, ki ni drugače primerna za poljedelstvo.

"AMERIKA, DEŽELA SITNEŽEV", PRAVI ZANGWILL.

Angleški židovski pisatelj pravi tudi, da je Amerika dežela polizobražencev.

New York, N. Y. — Israel Zangwill, angleški židovski pisatelj, je te dni povedal Ligi politične vzgoje, kaj misli o Ameriki.

"V Združenih državah je več sitnežev in godrnjačev (cranks) na eno štirinasko miljo kakor v kateri drugi deželi na svetu. Kukskulan, ki se mi zdi neke vrste gibanje deških skovtov, bi v Angliji vzbujal smeh in to bi bilo dovolj za njegovo smrt, toda Amerika ne pozna humorja. Amerika misli brez dela in dela brez miselnosti. Pred leti je šla v vojno radi obdavečenja brez zastopstva, danes pa moram plačati osem odstotkov davka od vsega, kar zaslužim, toda glasu nimam. Ameriški nedeljski časopis tehta štiri funte. Svet je bil na boljem, ko ap ljudje čitali biblijo in Shakespeara. Amerika ima najboljše polizobražene ljudi na svetu; to je dežela potvarjanja in izmišljotin. Doim Amerika ni največja dežela na svetu, ima največje močnosti. Ako Amerika krene na krivo pot, pojde zadnje upanje civilizacije krivo pot."

Narodite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

Meteoriti.

Ali je Jugoslavija šla k Mussoliniju v šolo? Bolgariji je poslala ultimatum, da morajo med drugim njene čete pozdraviti jugoslovansko zastavo, kar naj bo moralna odškodnina za napad na jugoslovanskega atašea v Sofiji. Bolgarija je sveda to storila, kajti za ultimatom je stala jugoslovanska armada, kateri Bolgari niso kos.

Vlada, katero ima Bolgarija danes, sicer ni vredna, da jo pospovoha — toda salutiranje zastavi pomeni, da so vse buržoazne vlade otročje.

Zadnji terek so zmagali republikanci, demokratje in kukluki, drugimi besedami kapitalisti in verski zagrizenci. To je dokaz, da Amerika napreduje kakor je treba: po rakovo.

Starokrajaki listi poročajo, da so Italijani zaprili slovenske ljudske šole v Julijski krajini. Medtem pa čitam v nekem listu, da je minister šolstva v italijanski fašistovski vladi, ki je odgovoren za zapiranje šol, — katoliški duhov.

Kazimir, protestiraj, če imaš kaj rdeče krvi v sebi!

Brisbane poroča, da je neki Otto Cook zapustil svoji ženi tisoč dolarjev, za maše, ki se imajo štati za njegovo dušo, je pa zapustil \$36,000. To je tudi Brisbanec preveč, pa pravi: "Duša takega človeka ni vredna niti deset centov. Če se tudi v nebesih smeje, se morajo pošteni krohotati temu testamentu."

Kdo se bo v nebesih smejal! Ampak smejali se bodo tisti, ki prejmejo \$36,000 za maše. Prav zadovoljno se bodo smejali in rekli: "Dobro nam je, dokler žive taki bedaki na svetu!"

V Jugoslaviji so krstili prestolonaslednika in dali so mu ime Peter. To ni nobena novica. Vsek dan krste koga za Petra in Pavla, dokler je krštenje v navadi.

Novica je šele to, da je bil mali jugoslovanski Peter krščen v vodo in Save, Drave, Kolpe, Druge in sploh iz vseh rek v Jugoslaviji. To je znak, da je Jugoslavija zelo moderna in kulturna država, ki zasluži milijardo dolarjev pogojila v Ameriki. Zdj ima kredit!

Ko so prizidali novo poslopje Northwestern univerzi v Chicago, so vtaknili v vogelni kamen poleg drugega papirja tudi fotografijo moža, ki koraka po cesti. Pojasmilo je bilo, da v tisoč letih ljudje ne bodo več hodili in slika hodečega človeka, ki se najde v kamnu, bo vzbujala veliko zanimanje med znanci.

V tisoč letih bodo ljudje še hodili, če ne za drugo, saj za zabavo in telovadbo, pa naj se v prihodnjem tisočletju še toliko vožijo in letajo po zraku. Kaj pa je tisoč let v življenju človeštva? Nič! Človek ima še danes znake iz dobe, ko je živel večelet na drevesih, torej je več plezal kakor hodil — in od te dobe je preteklo najmanj milijon let, če ne več. Znak iz te dobe je bolj ali manj izrezano stopalo od znotraj na obeh nogah. Ako se je torej to znamenje vladanja pletanja ohranilo pri človeku skozi milijon let, je nesmišelj pričakovati, da izgubi človek sposobnost hoje v tisoč letih.

Manj bo hodil, da in manj fizično delal, ako pojde sedanji razvoj mehanizma neovirano naprej, ampak tekal skakal in plezal bo tudi čez dvatisoč, pet in deset tisoč let — in žalostno bi bilo, če ne bi.

Ker že imamo lepo navado zidati to in ono reč v vogelni kamne, bi rajši hranili sliko kukluka v kapul in maski, treburharja z žakljem zlata, ali škofa s mitro na glavi. Zanimaj čez tisoč let se bodo bolj čudili tem čemam iz naše dobe barbarizma kakor čemu drugemu.

K. T. B.

Dobro kupčijo je naredila Italija z umorjeno italijansko razmejivno komisijo v Albaniji. Za ubite člane komisije je zahtevala 50 milijonov lir, ki jih je tudi dobila. Od vsote je dala Italija 5 milijonov lir Grški, da jih razdeli rodbinom onih 12 ljudi, ki so bili brez potrebe ubiti od italijanske vojske na Krfu. Rodbinam ubitih članov komisije pa je dala Italija 2 milijoni lir. Tako je prefrtila Italija od smrti svojih 4 ljudi in 12 Grkov celih 43 milijonov lir. Tako drago se ni sile prodal svojega življenja v korist svoje države, ko general Tellini in njegova elcirja.

Delavske novice.

(Federated Press.)

**Velikavest o visoki-mendi pri-
vabilu pleskarje v Chicago.**

Chicago, Ill. — Vest v "Chicago Tribune", da pleskarji tukaj prej-
majo \$25 dnevno, je privabila
stotine pleskarjev v Chicago z
namenom, da bodo deležni ome-
njene bogate mezde. Vest je bila
naravno neresnična. Pleskarji
prijavijo deset dolarjev in pogodbe
jim plačuje \$5 bonusa. To je
maličasta lestvica.

Tajnik pleskarke unije Michael
Brady je dejal, da njegovo pisar-
stvo dnevno obkrožajo priče iz dru-
gih krajev, toda on jim ne more
pomagati. Unija je narasla na
200 članov in je prepovedala čez-
no delo, tako da je dovolj dela
na vse člane.

Rudarska konvencija.

Taylorville, Ill. — Dne 16. no-
vembra se tu vrši zborovanje su-
bstrakta št. 5, ki šteje okrog
30.000 rudarjev. Na dnevnem re-
su zborovanja so navodila, ki jih
prejmejo delegatje mednarodne
rudarske konvencije, katere se
vrši v prihodnjem januarju v In-
dianapolisu.

Zadeva Alexandra Howata, od-
stavljenega predsednika kansa-
skega distrikta, afera novotok-
skega distrikta, kateremu je Le-
wis vzel čarter v minulom avgus-
tu, in druga alična vprašanja
bodo na dnevnem redu.

**Gompers nastopil proti delavski-
mu listu.**

Omaha, Neb. — Izvrševalni od-
bor Ameriške delavske federacije
je nastopil proti listu "Mid-West
Labor News", ki je glasilo držav-
ne delavske federacije v Nebraski.
List ni všeč Gompersu in njego-
vemu trbantom radi tega, ker
vztrajno priporoča amalgamacijo
unij po industrijah.

Eksekutiva državne federacije
je odgovorila Gompersu, da "je
državna konvencija odobrila list
in načela, ki jih zastopa, in kar
je državna federacija dala, tega
ne more vzeti izvrševalni odbor
Ameriške delavske federacije.

Stavka železničarjev v Virginiji.

Bonanza, Va. — Strojevodje in
kurjači na železnici Virginija so
stavkali 8. novembra zjutraj v
znak protesta, ker je družba od-
klonila 12 članov njihove organi-
zacije. Stavka je splošna na vsi
progi.

Razne vesti.

GEN. WOOD SE UTRUJE?

Manila, Filipini. — Nezadovolj-
nost med vrstami koalicionistov
z Manuelom Quezonom na čelu za-
hteva dan za dnem razne stran-
niške sestanke, in Quezon si veli-
ko prizadene, da bi preprečil raz-
cepitev v svoji politični stranki.
Zakaj, razdvojitve bi dala demo-
kratno večino v prihodnji legis-
laturi.

Mnogi koalicionisti menijo, da
je governor Wood zelo oslabil
Quezona, odkar je podal kabinet
svojo ostavko. Politika governor-
ja Wooda je namreč ta, da name-
nita vsepoved demokrate.

General Wood je sedaj močnej-
ši kakor kdajkoli poprej, zakaj
dobil bo lanske proračun avtomati-
čno. In ta docela odgovarja nje-
govim zahtevam za to leto. On tu-
di kontrolira skoro vsa službena
imenovanja. Če torej izgube koa-
licionisti svojo večino v legisla-
turi, bodo morali držati vrečo dru-
gim.

V sedanjih krizah manjka koali-
cionistom pravega voditelja. Boje
ne poslati misijo v Washington.
Quezon misli, da bo na izgubi tu-
kaj, če odide v Združene države.
Sergio Osmena je v ravno takem
položaju.

**STRIC SAM BO MORAL SHA-
JATI Z \$1.700.000.000.**

Washington, D. C. — Proračun-
ski urad je skretil vladne stroške
tako, da bo administraciji prihod-
ne fiskalne leto samo \$1.700.000-
000 na razpolago.

To je bilo storjeno, ko so bili
preračuni vseh departamentov o-
bleščeni do "kosti". Danes bo pra-
račun predložen predsedniku Cooli-
dgerju v odobrenje.

Če ne bo novi kongres izpreme-
nil raznih podrobnih vzot, ki so
ga odobrili že razni kabineti, ura-
dniki in predsednik, potem bo po
novem proračunu prihranjenih
\$126.000.000 v primeri z vzoto, a
katero razpolaga vladna uprava
v tekočem fiskalnem letu.

SAMOMOR SLOVENCA.

**Najprej je poskušal s puško, po-
tem s dinamitom in v tretje je
skočil v lužo.**

West Mineral, Kans. — Math
Kotnik je 7. novembra izvršil sa-
momor, skočivši v lužo, v kateri
je utonil. Dvakrat prej je posku-
šal s samomorom, in sicer s puško
in enkrat s kosom dinamita, toda
prijatelji so ga rešili. V tretje pa
ni bilo nikogar blizu, da bi ga bil
potegnil iz vode.

Kotnik je bil star 44 let in do-
ma je bil iz Sv. Pavla pri Celju.
Bi. je član društva Orel št. 19 S.
N. P. J.

BANDITI ZASEDLI MESTO.

Spencer, Ind. — Dve uri zgo-
daj zjutraj je bilo to mesto v ro-
kah roparske tolpe, ki je dala po-
staviti kordone svojih ljudi na
stražo po vseh potih, vodečih iz
mesta. Nato je prerezala vse žice
za telefon, električno razsvetljavo
in brazier. Potem se je pa ranivši
dva meščana, ki sta hotela zabran-
iti barbarizem, lotila svojega ro-
parskega dela. Brez vsake oprez-
nosti in bojazni je komodno oro-
pala denarna zbirna First National
Bank in pa Exchange State Bank.

Ko je napočil dan, so vzeli lo-
povi, ki jih je bilo kakih petnajst
ali dvajset, \$13.000, nabranih v
obeh bankah, spravili se na štiri
avtomobile ter jo popihali iz me-
sta v smeri proti Indianapolisu.
Čez par minut so šli meščani
zbudili, oborožili s puškami in sa-
mokresli ter jo udarili za banditi.

**POLJSKI GENERAL HALLER
MED ČIKAJANI.**

Chicago, Ill. — Poljski vojni
junak general Josip Haller je do-
šel v to mesto v sredo ter s svo-
jim pojavom obnovil vez med
Poljsko in Ameriko.

Na kolodvoru železnice Chica-
go & North Western se je zbralo
veliko število poljskega občinstva
ter navdušeno pozdravilo genera-
la.

General se vrača s konvencije
Ameriške legije. V čikaškem me-
stu se je ustavil, da bo glavni go-
vornik na proslavi vojnega pre-
mija. Slavnost se bo vršila v ne-
deljo na mestnem pomolu. Med
bivanjem v mestu je general gost
Ameriške legije.

V sredo je bil ves poljski izrael
na nogah. Med tistimi, ki so po-
zdravljali generala, je bilo mnogo
takih, ki so pod njegovim povelj-
stvom nosili orožje v svetovni vojni.

General je v kratkih besedah
izrazil hvalečnost poljskega nara-
da do Amerike ter naredil globok
poklon čikaškemu mestu.

DELEGATJE S PORTO RICA.

Washington, D. C. (Federated
Press.) — Delegatje, ki jih pošlje
portoriška legislatura semkaj, da
naroči novemu kongresu, naj pri-
lagodi razne progresivne narod-
ne postavke portoriškim razmeram,
dospo v to mesto tik pred sestankom
zvezne postavodaje. Član
portoriškega senata in predse-
dnik portoriške delavske federaci-
je Santiago Iglesias je že storil
vse potrebne korake v to svrhu.

"Vse zvezne postavke, ki streme
za tem, da bi bilo še znanprej iz-
rabljeno portoriško ljudstvo, je
najvišje sodišče našlo za popolno-
ma prikladno na otoku," je dejal
Iglesias. "Le o tistih postavah, ki
določajo pomoč za materinstvo,
poklicno izobrazbo, dobra pota,
kmečka posojila itd. je dejal naj-
višji sodni dvor, da niso za nas.
Sedaj bomo zahtevali od kongre-
sa, naj popravi tiste postavke to-
liko, kolikor je to treba storiti, da
bodo obsegale tudi portoriški o-
tok."

Iglesias poroča, da je življenje
ljudskih mas na otoku slabše in
nižje kakor pa življenje katerega-
koli naroda na zapadnem svetu.
Finančni interesi, katerim grede
domači reakcionarni politiki, na
roko v vsakem oziru, ovirajo
vsako ekonomsko izboljšanje.

**DUHOVEN, KI BI IMEL BITI
SOJEN RADI UMORA SVOJE
ŽENE, UMREL.**

Kiawatha, Kans. — Duhoven
Tadej Stewart, star 68 let, bi s-
mel biti sojen v torek, ker je u-
mrl svojo ženo. Ali preden so ga
odvedli na zatožno klop, je umrl
v neki tukajšnji bolnišnici.

Z grško republiko ne bo še nič.

London, 8. nov. — Iz Aten po-
roča, da je grška vlada zaklju-
čila, da še ni prišla prilika za
učesno ustanovitev republike,
zato se jo vprašanje odloži za ne-
določen čas.

ZENSKA PREMAGALA VOLKA.

Ottomwood Falls, Kansas. —

Zenska, ki jo je napadel volk, ko
je stopil na njeno dvorišče, da bi
si privoščil par kokoši, se je mo-
rala boriti z navadnimi vilami s
njim na življenje in smrt. To jo
bila mra. J. E. Adams.

Najprej je šla nad zver s pal-
co, ker je mislila, da jo laica in
da jo bo lahko pognala s palico
proč.

Ali zver se je obrnila ter zaka-
dila proti njej. Mra. Adams je
zbežala k vozu. Ali komaj toliko
časa je imela, da je pograbila vile
ter se postavila volku v bran, pre-
den se je zver mogla vredi nanjo.

Zenska je bila toliko srečna, da
je volka zabolila s vilami v vrat
ter ga tako podrla na tla. Potem
sta pa skočila dva majhna psa na
zver. Volk se je sicer boril pro-
sto, ali pa sta mu dala toliko po-
sala, da je bila mra. Adams v stu-
nu zadati volku smrtni udarec po
glavi.

WALTON IMA SMOLO.

Oklahoma City, Okla. — Go-
vernerju J. O. Waltonu je v sre-
do izpodletelo prvo prizadevanje,
ki je stremilo za tem, da bi naj-
zverne oblasti ustavile sodno obr-
navo v državnem senatu, pred
katerim ga je poslanaka zbornica
posadila na zatožno klop. In nje-
govi pravni zastopniki so se v sre-
do pripravljali na nadaljevanje
sodne obravnave pred senatom.
Sodnik John H. Cotteral s zvezne-
ga okrožnega sodišča je zavrnil
governorjevo prošnjo za sodno
prepoved. Dovolil pa je ponovno
zaslišanje na željo governorjeve-
ga zastopnika. Toda dan za to
ponovno zaslišanje še ni določen.

Tudi Kitajci imajo kuklukske.

Peking, 8. nov. — Kitajski Ku-
kluksklan je bil ustanovljen med
kristjanskimi kitajskimi dijakmi v
Sangaju. Dijaki, ki so bili prej v
Ameriki, so vzeli seboj tudi K. K.
K. Zdej skušajo razširiti organizacijo
na severno Kitajsko. Kitajski
kuklukski imajo bele kapuce in
halje kakor ameriški, toda name-
sto križa na prsih imajo rdečega
ali rmenega zmaja. Pametni Ki-
tajci se smejejo novi prikasni.

Rusi bi radi pomagali Nemcem.

Moskva, 8. nov. — Pri večer-
njih manifestacijah ob šestletnici
novembrske revolucije je dejal
Kamenev, ko je govoril na veli-
kem shodu v Moskvi: "Naša area
bijejo močnejše kot kdaj prej za
nemški proletarijat, ki se dнес na-
haja v težkem boju z pametnimi
kapitalisti in zunanjimi imperiali-
sti." — Sakatin, drugi govornik,
je izrekel željo, da bi Nemčija
kmalu imela svojo lastno rdečo
armado.

**NEMŠKI KLERIKALCI POD-
PRIJ MONARHISTE.**

(Nadaljevanje s prve strani.)

Essen, Porurje, 8. nov. — Po-
rurski industrialci so večerj kon-
ferirali z voditelji delavskih stro-
kovnih unij, katerim so dali ultim-
mat, da morajo pristati na po-
daljšanje delavnika, drugače je
pogodba s Francozi za vpostavlje-
nje obrata industrij v Porurju ne-
mogoča. To dokazuje, da so nem-
ški in francoski kapitalisti nare-
dili pakt na račun porurekih de-
lavcev.

Pariz, 8. nov. — Pariški šovin-
istični listi pozivajo Poincareja, da
najbrž odredi mobilizacijo naj-
manj dveh letnikov rezerve, kajti
zmaga nemških monarhistov je
gotova stvar in potem mora logič-
no slediti nova vojna z Nemčijo.

"Le Temps", ki se ponaša, da
je najbolj informiran list v Fran-
ciji, poroča, da ima francoski ge-
neralni štab že pripravljen načrt
akcije v slučaju, da nemški mo-
narhisti začne s kakimi sovraž-
nostmi. Francija vrže veliko ar-
mado iz Frankfurta, Mannheim
in Karlsruhe naravnost preko
severne Bavarske do češke meje;
s tem bi bila Bavarska odrezana
od Nemčije.

**NOVA NEMŠKA MONARHIJA.
EVROPSKA NEVARNOST.**

(Nadaljevanje s prve strani.)

višjih razredov ali iz višje bur-
vazije. Ostale žrtve so bile iz
kmečkih in delavskih vrst, ki so
se uprle poplavljanju živl.

"Beli teror je ugonobil in po-
moril kakih pet tisoč delavskih
voditeljev, revnejših židov in sla-
nov ustvarjajočega izobraženstva.
Okoli 50.000 ogrskih najbolj-
ročnih in dnevnih delavcev je
razpršenih in raztresenih v pre-
gnanstvu po svetu. Večina teh je
zmerzo liberalnih. Fraza "istre-
bitelj komunizma" pomeni dan-
danes na Ogrskem istrebitelj vsi-

moderne misli in vseh zmerzo in
liberalno mislečih ljudi — pome-
ni ugonobitev civilizacije z nasi-
ljem.

"Po mojem mnenju nimajo
nemški delavski sloji dovolj mo-
či, da bi se mogli postaviti soda-
njemu belemu terozju po rohu.
Značilno je to, da je miniatrski
predsednik Stressemann napadel le
radikalne pokrajine, kakor je na
primer Saksonski; ki je verna na-
rodni enotnosti in demokraciji.
Na vsak način mora priti na Nem-
škem reakcija proti belemu tero-
ju, ki je sedaj preplaval nesrečno
nemško republiko. In obupanost
ljudskih množic bo veliko pripo-
moči nagibu k boljšeizmu po
celi Evropi. In se sedaj je šeda-
ljeboj razvidno, da so Mussolini,
Hitler, Hitler in novi diktatorji
na Bolgarskem v zavezništvo. Za
Ogrsko ni nobenega upanja, do-
kler preti Nemčiji sedanja ne-
varnost."

Mehiški predsedniški kandidat Calles.

Mehiško delavstvo si je izbralo
Plutarha Elija Callesa za pre-
sedniškega kandidata. To kandi-
daturu je odobril predsednik ame-
riške in vseameriške delavske fe-
deracije Samuel Gompers. Nada-
lje je izvrševalni komitej vseame-
riške delavske federacije na kon-
ferenci s eksekutivnim odborom
mehiške delavske federacije v El
Pasu sprejel formalno resolucijo,
v kateri je izraženo upanje, da bo
ta kandidatura tudi uspešna.

Mehika je započela najnovejšo
predsedniško kampanjo v svoji
moderini zgodovini. Voditelj de-
lavske stranke Calles je bil svo-
čas governor države Sonora. Vo-
dil je vataje, ki je strmoglavila
Carranza, ko je ta izdal revolucio-
no, tujim denarnim mogotcem, ve-
leposostnikom in militaristom. Se-
stavil in stvoril je Obregon-Cal-
lesa-Huertova kombinacijo, ki je
rešila deželo reakcije. Callesa
so smatrali za logičnega nasledni-
ka Obregonu. Le-ta je strogo ne-
tralen napram kandidatom, ali
znano pa je dejstvo, da je osebo
naklonjen delavskemu kandidatu.
De la Huerta je presenetil mehi-
ško javnost, ker je postal izvolje-
nec kooperativistovke stranke, ki
je organizacija brez vsake prave
platforme. Njeni pristali se edino
pehajo za državnimi službami.

Več kakor pred enim letom je
Calles, kakor pravijo pristali de-
lavske stranke, ponudil svojo po-
doro de la Huerti, ali ta jo je hva-
lečno odklonil rekoč, da gre pre-
sedniško mesto Callesu. Pozneje
je Calles obnovil svojo ponudbo,
in de la Huerta jo je odklonil iz-
nova. Kooperativistovska skupina je
potem zahtevala, da naj bi bil
Calles njen izvoljenec, ali ta je
dejtal, da ne mara biti kandidat
nobene druge stranke kakor de-
lavske. Nato je de la Huerta spre-
jel kooperativistovske nominacije.

O drugem starem mehiškem ra-
dikalcu Villarealu in pa o Vas-
concelosu pravijo, da sta šla v Hu-
ertov tabor, dočim so vsi kmetje
in mezdni delavci silno navdušeni
za Callesa. Pred kratkim se je
Calles vrnil v mehiško glavno me-
sto. Ob tej priliki ga je pozdravi-
la množica, ki je štela okoli 60.000
ljudi, kakor so poročali celo nje-
mu nasprotni listi. Ali pristavili
pa so, da bi tista demonstracija
ne štela niti 10.000 oseb, če bi ne
prišli kmetje in mezdni delavci iz
bližnje okolice v mesto.

Streljanja in druga nasilstva so
že skalila miš voline kampanje,
in delavska stranka le šaka, da
vidi, ali bodo konservativci, ki se
vedno upajo strmoglaviti revolucio-
nari, prišli za orožje pred volit-
vami, ki se vrše prihodnje leto v
meseču juliju. Ti pravijo, da ne
more biti izvoljen noben kandi-
dat, proti kateremu bi bili mehi-
ški delavci. Celo v dvomih so, da
bi se mogel obdržati kandidat, ki
bi bil izvoljen s alio in prevaro.
"Jaz nisem revolucionar," je
dejtal Gompers na konferenci v El
Pasu, ko je razpravljaval o nevarno-
sti reakcije v Mehiki. "Toda raj-
ši bi podpiral revolucijo, kakor
pa se uklonil tiranstvu in zatira-
nju."

Ko je govoril pred štiridesetimi
skandinavskimi trgovci, ki so bili
na poti v mehiško glavno mesto,
je dejal: "Če si kdo domneva, da
si bo koval denar z zaslužnjo-
njem mehiškega ljudstva, je boljše
zanj, če si to misel izbije iz gla-
ve."

Vseameriška delavska federaci-
ja je sklenila imeti svojo prihod-
njo sejo v meseču decembru v me-
hiškem glavnom mestu, a zaključ-
ni zborovanje pa v Guatemala Ci-
ty, kjer bi se imela sploh vršiti
konferenca.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-89, 50. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calhoun, podpredsednik Andrew Vidrich R. F. D. T.
Box 51, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniških oddelka
Blas Novak, gl. blagajnik John Vagrich, urednik glasila Jole Zavertnik,
upravitelj glasila Filip Gdina.

FOROTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin
Zelenkhar, Box 376, Barabaton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn.,
John Turial, Box 52, Hendersonville, Pa., John Gortick, 414 W. Hay St.,
Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-89 So. Lawdale Ave.,
Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrošić, Box 386, Moon, Run, Pa.
John Grotjeli, 14821 Popper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugoslovd.
Max Marx, Box 186, Buhl, Minn., za severozapad.
Milo Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:
Frank Zalta, predsednik, 2638 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank
Somrak, 5517 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St.,
Cleveland, Ohio.

Združiteni odbor:
Predsednik: Frank Alaj, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Oren, 2638 W. 26th St., Chicago, Ill.
Joe Shuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 5233 St. Clair Ave., Cleveland, O.
POZOR!—Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu,
se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika se naslovijo:
Predsedništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODOPORE SE NASLOVE: Bolniške taj-
ništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odboru in jednote volijo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Law-
dale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Vsa politična gloda posiljujajo v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo
Frank Zalta, predsednik nadzornega odbora, žigir naslov je zgornj.
Vsi prisrski na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Under-
wood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spili, nanašajoči, oglaš, naročila in spili vse kar
je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-89
So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

NAZVANILLO IN RANVALA.

S tušnim srečam naznanjam so-
rodnikom, znancom in prijateljem,
da je za vedno zaspal moj soprog
in oče

JOŽE AMBROŠIČ.

Umrl je v torek avečer dne 23.
oktobra, 1923, po kratki in mučni
bolezni pljučnici ob petih in pet-
najet minut popoldne. Bil je star
40 let. Pogreb se je vršil iz hiše
žalosti dne 26. okt. t. l. na Narod-
no pokopališče v Canonsburg, Pa.
Iskreno se zahvaljujem društvom
G. B. U. št. 600, Red Men št. 339,
Modern Woodman of America,
Eagle št. 861 za darovane kraane
venge in Standard Chemical Co.
za kraane šopke cvetlice, nadalje
se prav lepo zahvalim vsem znau-
cem, prijateljem in sosedom za
kraani venec, katerega so mu po-
darili v zadnji spomin. Lepa hvala
bratrancev Johnu Jeraju za da-
rovane cvetlice in za šunje ob
krsti rankega. Moja najlepša
zahvala tudi J. Rogel-nu in A.
Terbovcu za darovane cvetlice in
za udeležbo pri pogrebu. Še en-
krat prav srčna hvala vsem, za
tolazbo, čutje ob mrtvačnem odru
in za spremitev na mirodvor. Ti pa
drugi soprog in oče, odšel si od
nas za vedno, a ostaneš nepozab-
ljen, ker tvoja dela nas bodo spo-
minjala na te. Pošiljav mirno in
lahka bodi tebi ameriška zemlja,
Zaljubljeni ostali: Josephine Ambro-
šič, soproga, Josephine Jr. Eve-
lyn, Edlina in Cirila, hčerke. V
Alexanders Place, Pa., dne 5. nov.
1923. Marija Ambrošič, rojena
Jeraj, mati, Frančiška Ambrošič,
sestra v Zablji vasi pri Novem
Mestu, Jugoslavija.

KAŠELJ

Je vendar neprijeten znak in se ga
ne sme zanemarjati. Uživajte

**SEVERA'S
COUGH BALSM.**

kateri olajša kašelj in odvrni mnogo
trpljenja. Je ravno tak dober za
otroke kakor za otroke.

Cena 25 in 50 centov.

Vprašajte po lekarnah.

**SEVERA'S
COLD AND GRIP TABLETS**

zoper prehlad, gripo in za odpono
pri glavoboli valed prehlada.

Cena 50 centov.

SEVERA CO
CEDAR RAPIDS, IOWA

JAZ SEM ŽE PRIČEL PO- ŠILJATI DARILA ZA

BOŽIČ

v stari kraj. Ako želite
poslati denar vašim v stari
kraj za božične praznike,
jaz vredim to za vas, samo
pošljite svoto, ki jo mislite
poslati tja, na mene.

Pišite za pojasnila na:

EMIL KISS, BANKIR
133 Second Ave.,
New York

Indolujem afidivito, pisemsko
pogodbo.
Depozitujem rojaka in starega
kralja!
Prodajam šifratel Prejemam
denar na hranilno vlogo.

COLUMBIA GRAMOFONE

od \$30.00 — \$250.00.

VELIKA ZALOGA PLOŠČ V VSEM JEZIKIH

Imam nove zaloge nemških importiranih "Hemobord" rekorderov.

Besplatno cenike dobiti pri:

Victor Navinšek, 331 Greeve St., Conemaugh, Pa.

Božič,

CAS LEPIH SPOMINOV JE PRED DURMI.

Ta praznik vznbuja pri vsakega dolžnost, da se s kakim denar-<

O koleri na Kranjskem.

Zbornik Matice Slovenske
XIII. zvezek iz leta 1911.

Sestavil Franc Koblar.

(Dalje.)

Pred kužnim mrlcem je bežalo vse. Razširjal je tako grozen smrad, da živa duša ni mogla ostati blizu. Najeli so brž domači kakega pogumnega moža za pogreba. Prišel je z dolgim akom (železnim kaveljnom na dolgem drogu), da je s njim potegnili mrlca iz hiše in ga tako tirali do jame, katero so izkopali na vrtu za hišo ali pa na bližnjem polju snaj vas. Mrlca je potresel z živim apnom in zagrebel. Cesarске postave, ki so branile razširjenje kuge, so bile sicer ostre, a mnogokrat jih ni bilo moči izvesti. Za drag denar včasih ni bilo dobiti človeka, ki bi pokopal smrdljive mrlce. . . . Kužna trupla so večkrat ležala nepokopana po polju in goščah, da so ja trkali psi in divje zveri, ali pa so gnili, tedne in mesece po zapuščenih hišah. . . . Na določenem kraju zunaj vasi so bile izkopane jame, kamor so včasih privlekli več mrlcev naenkrat. Na blagoslovljenih pokopališčih, ki so ležala takrat še navadno okrog farnih cerkev, kužnih niso smeli pokopavati, da bi se bolezen še huje ne razširila med ljudi, prihajajoče v cerkev. . . . Kadar je pretihla deželi kuga, razglašali ste duhovska in deželna gospoda razne ukaze za nje odvrgne. . . . (Cerkevne oblasti so zapovedovale) molitve in sprevede in . . . zvonjenje po vseh cerkvah z vsemi zvonovi. . . . Še dandanes zveni ob sedmih zjutraj z velikim zvonom pri vseh cerkvah po Kranjskem (zoper kugo). . . . Cesaraki paten-ti zoper kugo so se pričeli z opomini k molitvi in poboljšanju. . . . Ljudje naj gredo k spovedi, da se opero velikih grehov. Poleg tega je postava velevala: Ognj se prej ko mogoče od kuge napade-nega in beži iz okužene hiše! Vseled tega je bil pogovor med ljudmi: Če gre kuga v deželo, kupi si par močnih čevljev in beži tako daleč, da se ti strgajo podplati. Plemenitiki so res brž pobegnili iz mest in se pozapirli po svojih gradovih, kamor niso zlepa spu-

stili tuja. Če se je gradu bližal berač prosit milodara, streljali so nanj, da so ga odpodili. (Prav tako pred kugo, bežali so ljudje tudi pred koleri in to še celo v 60. letih prejšnjega stoletja; ne toliko naši ljudje, kakor Italijani, pri katerih so celo zdravniki z begom trkali podplate. Op. pis.) . . . Pač jih je mnogo zapustilo grozna poka, ko je okrog in okrog trgala na vrata črna smrt, ali nekaj hudobnežev je tačas kar zdivjalo, da jih je morala svariiti gosposka. Zadnje ure, so menili, morajo vstopiti v samopokrajnost in pijanečevanju (zlasti ob koleri, ko so jim zdravniki priporočali, naj uživa vino, in dajali nekakšno licenco za popivanje. — Op. pis.)

Tako Koblar. Gospodski je spoznala, da proti kugi ni sredstva razen obrambe. Zato je določila (Glej: Vrhovec, Die Pest in Laibach, Mittheilungen d. Mus. Ver. 1899) posebne "provisores sanitatis", ki so imeli po vsej vesti skrbeti za to, da se razširjenje kuge čim najbolj zabrani ali vsaj omeji. Podeljene so jim bile vse tozadevne pravice, nasprotno pa so bili tudi za vse svoje korake odgovorni. Njihov posel je bil nad vse težaven, ker se jim je bilo boriti z dokaj trmasti občinstvom, nevaren pa tudi, ker so bili vse bolj nego drugi ljudje izpostavljeni kugi. Kako so morali paziti na to, da kuga ne prestopi deželnih, okrajnih ali mestnih mej, smo že videli.

Okužene hiše so zaklenili, ključ pa spravili. Če se je bilo bati, da bi stanovalec v takih hišah rendarle poizkušal priti z okolišnim svetom v dotiko, so jim hišo zagradili z visoko lesenno ograjo. Da bi taki ločenci ne ginevali gladu, so jim hrano, pa tudi zdravila donajali posebni, od gosposke nastavljeni "donašalci". Donašali so je v posebnih košarah, ki so jih ločenci po vrhah sprejemali skozi okna. Zdravniki, donašalci, pogrebelci, sploh vsi, ki so ravnali s kugo, so na svojih oblekah imeli prišite daleč vidne znake: bele velike križe na roki ali na prsih, tako, da se jih je lahko vsakdo že od daleč izognil. — Posedanje po pivnicah je bilo strogo zabranjeno. — Ker so se jih bali, so berače siloma izganjali, ravnotako krošnjarje. Prepovedano je bilo razpečevanje sadja, pobijali so

mačke in pse kot nevarne širje-ljce kuge, odstranjevali smeti in po-cestne odpadke in ostro zapoveda-li rejo prašičev po mestih. Pra-vega seveda niso zadeli z ukazom, da je vsakršno mrhovino pokopati daleč zunaj seliš ali pa jo vreti v vodo! Pa kdo je mislil tiste dni, da se kužna kal tako dobro ohranja v vodi in da je voda ne-varna raznašalka kužnih bole-zni!

Na tak način torej in po takš-nih navodilih so se podložniki av-strijskega cesarja, kakor nekda-j njihovi predniki zoper kugo, iz-prva borili zoper kruto neznan-ko, ki je l. 1831. z ruskimi planot sem prodirala globlje v osrčje avstro-ogrške države. Poznali so pač njeno taktiko, niso pa poznali njene orožja, vedeli so, v kakšnih okoliščinah napada, da mori stra-hovito, da se pojavlja skokoma, da sicer ni prav isto, kar je kuga da pa ji je, kar se tiče žalostnih učinkov, precej podobna, da je na Ruskem že nekaj časa kakor do-ma in da ji pravijo cholera-mor-bus, nihče pa tedaj ni vedel nič gotovega ne o bistvu nore mori-le, ne o sredstvih proti njej. Na-vzile temu je vsakdo gonil svojo; modrijanov, ki so, dasi niso vede-li ničesar, vedeli vse, je bilo na vseh koncih in krajih polno. Zla-sti so se razceperili zdravilci, ki izvešne niti niso bili izrujeni zdravniki, ampak navadni maza-či, kakršne je država le prerada nastavljala, ker so ji služili za ma-le denarje. Tem se je zamalo zde-lo, da bi oni o koleri na vedeli ničesar, pa so se postavili in v svet spuščali modrosti, da bi se človek zjokal nad njimi, če bi ne bile tak-ko amešne. Praviel na ljubo pa treba zabeležiti, da se je tiste dni tudi marsikateri zdravnik grdo zarekel. Če je izpregovoril, ker so ga silile tedanje razmere, mu ne zamerimo, zamerimo mu pa, če je govoril zgolj iz nepoučenosti ali celo iz koristolovstva.

Kolik vtis so l. 1831. in nasled-nja leta napravljale vesti o kole-ri, nam z večjo roko opisuje dr. Florijan Sentimer v svoji l. 1836. izšli brošuri "Die Cholera heil-bar". (Ta dr. Florijan Sentimer je bil iz Kranja doma. Rojen krog l. 1785., je avoje študije l. 1804. dovršil na ljubljanskem liceju, l. 1805. pa je prestopil na dunajsko medicinsko fakulteto. Kasneje je

študiral v Heidelbergu in prišel v Pariz, kjer se je kot polkovni zdravnik pridružil Napoleonovi "veliki armadi", s katero je l. 1812. prišel tudi v Rusijo. Ko se je Napoleonova armada v Rusiji razbila, se je Sentimer nastanil v Moskvi, kjer se je tudi oženil. Ko je l. 1831. v Moskvi izbruhnila ko-lera, je bil dr. Sentimer še tam. Pravijo, da se je tedaj zelo odli-koval kot zdravilec kolere, in v Ljubljani se je raznesla vest, da je kolera v Moskvi ugrabila tedi-njega. — Tako je o dr. Flor. Senti-merju na platnico omenjene bro-šure, ki jo hrani ljubljanski "Ru-dolfinum", zapisal Karel Jerin. — Vsekakor je bil ta dr. Senti-mer odličen zdravnik, o čemer priča vsaka stran njegove z ve-liko živahnostjo pisane brošure. Op. pis.) Dr. Sentimer pravi:

"Zaman bi v veliki knjigi sve-tovne zgodovine prebrali vrsto za vrsto, besedo za besedo, našel ne bi v njej zabeleženega ni enega svetovnega dogodka, ki bi bil v toliki meri razburil vse človeške slabosti in strasti in obenem člo-veško pamet udaril s toliko slepo-to, kakor kolera. S aleptoko, da niti najbolj enostavnih, niti po-lovico cole od oči ležečih resni-če ne vidi več. . . . Vsa človek, iz-čet ni niti eden, niti najzadnji pa-stirček ne, niti ne najzadnja ku-hinjska dekla, ve za sredstvo, ki prav zagotovo s matematično za-peljivostjo pomaga, in vendar u-

Za Božič!

RZENOVEC, BRINJEVEC, SA-DJEVEC, SKOC BOURBON, SLI-VOVEC BREZ ALKOHOLICNI-KUSI, zadostuje DVE unče na okus in barvo za ŠTIRI galope. Absolutno najboljši in najmočnej-ši, ki se dobi na trgu, zadovoljstvo jamčimo.

En pint zadosti za 32 galonov stane le \$10.00.

En ducat mešanik okusov stane le \$15.00.

Tri dve unče steklenice, kar si izberete stane \$5.00. Priročite 45c več za poštnino in zavarovalnino. Pošljite Money Order ali vam pošljemo C. O. D. Naročite sedaj za praznike. Naslov je.

Marvel Extracts Company
Box 353, Dept. P. I.,
Homestead, Pa.

CUNARD

Ali nameravate dobiti rojake v Ameriko?
6426 Jugoslovance bo letos pri-šlo v to deželo.

Naj Cunard prave pomaga Vašim ro-jakom da dobio potne liste, viziranja ter jim da potrebna navodila, ki so po-trebna za potovanje v Ameriko.

Vse potnike spremlja do parnika družinski uradnik brez kakšnega posebnega doplačila. Potnikom, ki imajo Cu-nardove sosedne listke, nikdar ni treba de-lati, ker obdobje v Evropi vedrat v-tedno kak parnik te črte. "Vojni listki Cunard prave so veljavni na najhitrejšje parnike na svetu." Za nadaljna pojasnila se obrnite na našega mestnega agenta.

CUNARD LINE,
140 N. Dearborn St.,
Chicago, Ill.

POŠILJANJE DENARJA

ZA BOŽIČ

Gotovo tudi letos ne boste po-zabili svojcev v starem kraju, tem-več jim boste poslali primeren denarni dar za božične praznike! Čim prej opravite to opravilo, to-liko bolje!

Niša banka je ukrenila vse po-trebno, da bodo njene božične po-šiljave hitro in točno dostavljene prejemnikom.

Denar lahko pošljemo POTOM POSTE in POTOM BRZOJAVNE-GA PISMA.

Denar poslan potom nas je iz-plačan prejemniku na njegovih do-mači pošti brez vsakega odbitka.

DOLARJE v JUGOSLAVIJO pošljite naša banka potom pošti ali brozavci!

NAŠE CENE so vedno med naj-nišijimi. Priporočite se!

V STARI KRAJ — za Božič! Ako ste Vi med onimi, ki nameravajo praznovati Božič v starem kraju, potem je v Vaši korist, ako se poslužite tvevki, ki je znana so točni in solidni posredniki.

Ako ste namenjeni dobiti koga iz starega kraja, nam pišite po na-daljša pojasnila.

SLOVENSKA BANKA

Zakrajšek & Češnar,
70 — 9th Ave., New York, N. Y.

mirajo ljudje za kolero povsodi, na vseh koncih in krajih, izprva, ko se je pojavila prvič, akoro vsi, ki so za nje obolieli, pozneje pa dve tretjini ali pa vsaj večja po-lovica. — Po vseh družbah in raz-košnih dvoranih, po vseh gostil-nicah in iganjarnicah in nič manj po vseh vojašnicah stikajo s ne-kako razjarjenostjo ali besnostjo za vprašanjem, kakšna je prav-zaprav kolera. Najsi tudi umirajo bolniki povsodi v velikem številu, vendar ne govore o ničemer drug-em nego o šudnih posrečenih zdravljenih.

(Dalje prihodnjic.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusi-te in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljše in naj-cenejše. Dobiti je tudi široko sodev, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po po-šti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v pro-dajalnih železnih damo primeren po-pust pri večjih naročilih. Pišite po informacijo na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

IZVEDETI ŽELIM
za mojega prijatelja Luka, Lah, da, od tu je prošel meseca ma-t. l. v Detroit, Mich. in od ta-časa ne vem kje se nahaja. Bi izvedel za njegov naslov za-društvenih razmer. Rojake po-sim, ako kdo ve za njegov ad-ress, da mi to javijo, ali pa se mi sam prijavijo na moj naslov Matt Cibalek, P. O. Box 7, Sui-Range, Mich. (Adv.)

Domače prekajene KLOBASE

Izdelujem in raspolijam fine pre-kajene klobase z česnovim oku-som in prekajeno meso. Jamcim, da moja roba prava delikatesa, ra-taka kot sta jih včasih oči in n-naredila. Pošljim od 5 funtov na-prej. Cena 35c funt, poštnina po-bej. Denar se lahko pošlje z na-čelom ali pa pošljem po postnem v-zetju (C. O. D.). Sem član družbe št. 68, S.N.P.J. kamor se lahko o-ne radi moje zanesljivosti.

JOSEPH LESKOVAR
D. I.

610—14th Street,
Racine, Wis.

Nad 100 Harmonik

Potrulil sem se, da sem preskr-bel našim harmonikarjem dobre in za-nesljive harmonike, ki so po delu in glasu enake drugim najboljšim har-monikam, a kljub temu so moje har-monike, ki nosijo ime "Drava", od \$25 do \$50 cenejše kakor druge. Na Vas je sedaj ležeče, če boste še na-prej plačevali za harmonike več ka-kor je treba.

V zalogi imam sedaj nad 100 raz-novrstnih harmonik in sicer:

1. "Drava harmonike za izurjene igralce. Trivrstne in štirivrstne, dva-krat in trikrat uglasene, štajerskega (nemškega) in kranjskega modela. Sedanja zaloga "Drava harmonik je

v marsičem boljša kakor so bile dosedanje. Cena teh harmonik je samo od \$50 do \$70.

2. Harmonike za začetnike in manj izurjene igralce: dvovrstne in trivrstne, dvakrat in trikrat uglasene, z ravno in stopnjevito igralno desčico. Cena teh je \$16 do \$40.

3. Harmonike za otroke: enovrstne in dvovrstne, dvakrat in trikrat uglasene. Cena \$4.75 do \$22.

4. Piano-harmonike z imenom "Drava", pri katerih so melodijske tipke enako urejene kakor pri klavirju (piani). Te vrste harmonike se lahko smatrajo za har-monike bodočnosti. Jaz jih prodajem po \$75, po \$100 in višje.

Izdelovanje in popravila harmonik: Nudi se Vam moderno urejena delavnica za izdelovanje novih in po-pravljanje starih harmonik.

Druge Muzikalije:

Slovenske grafofonске ploče vseh izdelkov, kakor Columbia, Vic-tor, Okeh in importirane ploče do-bite pri meni.

Grafofone raznih vrst in izdel-kov Vam nudim po izredno nizkih cenah.

Godbene in orkestralne inštru-mente, kakor violine, klarinete, kornete, saksofone, bobne itd. dalje instrumente, kakor kitare, vitre, mandoline, bandže itd., dobite pri meni ceneje kakor drugod.

Novi cenik s slikami.

Izšel je moj novi cenik z mnogimi slikami harmo-nik in drugih instrumentov, kakor tudi drugih predme-tov moje trgovine. Ako ga še nimate, pišite ponj in omenite za kaj se najbolj zanimате.

Garancija.

Z vsako harmoniko in drugim instrumentom pošljem posebno garancijo.

Dalje imam v zalogi tudi:

1. Importiram tobak za pipe in cigarete ter porce-lanaste in lončene pipe z dolgimi cevkami.
2. Importirane cigaretne papirke in cigaretne hilze.
3. Importirane pristne slovenske orehe in posušene gobe ter razna druga jedila in jedilne dišave in primese iz starega kraja.
4. Importirana Knajpova zdravilna zelišča itd.

Pišite za poseben cenik o teh predmetih.

JOSEPH VOGRIC

BOX 8, STATION D—NEW YORK CITY

Kaj pravijo moji dosedanja kupci harmonik:

Bowie, Colo. Cenjeni: Dam Vam na znanje, da sem sprejel harmoniko s katero sem zadovoljen in se Vam zahvaljujem.

Claridge, Pa. Mr. J. Vogric: Dam Vam vedet, da sem spre-jel naročeno harmoniko in sem prav zadovoljen z njo.

Heersville, Pa. Spoštovani: Se zahvalim za poslano harmo-niko, s katero sem zadovoljen. Ostanem Vaš prijatelj in Vas tudi drugim priporočam.

Coalton, Okla. Naznanim Vam, da sem sprejel harmoniko in se Vam zahvalim nja. Fino harmonika ste mi poslali; sem zado-voljen z njo. Priporočal bom rojakom, da naj harmoniko od Vas naroči.

Johnstown, Pa. Cenjeni: Naročene harmonike sem sprejel in sem prav "cofriden" z njimi. Imajo lep glas in tudi lepo so iz-delane.

Pittsburg, Kans. Dear friend: I received the accordeon and was much pleased with it. If anybody wants a harmonika I will tell him to get it from you. Yo handle No. 1 goods. I never thought they would be so fine.

Federal, Pa. Dear sir: I want to let you know that I received the harmonika and I am well pleased with it. I did not think I would get such a fine harmonika. I thank you ever so much.

To so samo nekatere izmed številnih priznanih in zahval-nih pism, ki sem jih sprejel.

Visoška kronika.

DR. IVAN TAVČAR.

(Dalje.)

Kmalu nato je napolnil zame najhujši trenu-tek zapuščenega življenja, ki me je pozneje pre-ganjal pri svetlem dnevu ter me budil iz spanja divjih sanj.

Popoldne sva prišla z materjo iz Loke. Že na brvi pod visokim domom sva čula vpitje jez-nega očeta. Bil je na njivi, kjer mu niso dekte nekaj po godu opravljale. V največjem strahu je mati odšla v hišo.

A jaz sem obstal ravno pri kleti ter takoj opazil, da so bila vrata priprta. Ko je oče v jezi odhromel na polje, je pozabil vrata pri kleti ka-preti, kar se ni zgodilo ne prej, ne slej nikoli. Kot stržek sem švignil v mračni prostor, kamor me je gotovo sam satan vlekel proti volji moje bojazljive duše!

Najprej mi je udarila mračnost na oči, da moj onemogel pogled ni razločeval reči od reči. Ali privadil sem se kraja in takrat sem opazil na nemarno skupaj nastlani postelji črn, železen za-boj. Bil je zaklenjen in s svojo ročico ga niti premakniti nisem mogel, dasi sem to poskušal. Pot mi je zalil obraz in telo, da sem že hotel po-begniti, ker se mi je dozdevalo, da preži name v temačnem kotu nekaj grozovitega. V tistem trenutku se je prikrdel od nekod solčen žarek — Bog-sodnik ga je poslal, da bi udaril gročnika v lastnem otroku — ter zasijal skozi mrežo pri oknu, da se je na temni ilnat zemlji pred mojo nogo napravila svitla lisa. Sredi lise je ležalo nekaj rumenega. Jezus in Marija! Ko sem se sklonil, tilal mi je v roki cekin, rumen beški cekin! In zopet sem stal pred prodajalno v Loki ter gledal na svitlo okovanih samokres, ki je bil tisti mah želja vseh mojih otroških želja.

V najboljšem premišljevanju, kako si hočem kupiti ponosno orožje, je pograbila železna pest mojo roko, v kateri sem stiskal beški denar. Kakor bi zašel v past, tako mi je stiskal oče ma-lo ročico, da sem kar čutil, da mi na dlani sili cekin v kožo in meso. Oče se je bil vrnil v klet, ali v svojem zamaknjenju nisem opazil njegovega prihoda. Z desnice se je oklenil moje roke; s levico pa je pograbil čunje ter jih nametal na za-boj. Moja roka se je tresla, ali tudi očetova pest se je tresla, ker ga je morila najhujša jeza. "Dia-voloi!" je zakričal, "ti se vlačiš okrog postelje očeta, ki ti daje jesti in piti!" Potegnil me je za sabo in niti za trenutek ni izpustil moje roke. Zunaj je s težavo izvlekel ključ ter se z večjo težavo zaklenil z njim vrata od kleti.

"Kraši si hotel!"

Kri mu je napolnila obraz in iz njegovih oči je bliskalo, da sem pričel od groze jokati, kar je starega še bolj razkačilo. Po-stopnicah me je vlekel v vežo, iz veže v hišo in k mizi, s katere so se dvignile muge v tolpač. Čelo sobo je obne-valo solnce, da se je žarila bela stena in rumen-

kasti strop nad njo. V tem žaru je ugledala moja trepetajoča duša križ v kotu in na njem belo podobo Odrčenika v trnju in krvi. "Kristus, pomagaj!" sem znoskotal skozi izvit roko iz očetove pesti. "Hudič ti pomagaj!" je zarjunt ter mi pritisnil ročico k mizi, da so odnehali prstki in da je odletel cekin izpod njih, kakor odleti zrno iz klasa, kadar se mlati žito na podu.

"Krdel je, svojemu lastnemu očetu je krdel!"

V megli sem videl, da so se mu penila usta. Jaz pa sem ihtel: "Oče, ne bom več!"

"Ne boš," je zakričal hripavo, "bom že skr-bel, da ne boš!"

V tujem jeziku je nekaj zaklel. Z levico mi je skupaj stiskal štiri prste, tako da se je samo mezinca nahajal na mizi. In tedaj se je zgodilo!

"Da si zapomniš, kdaj si krdel!" S temi besedami je pograbil furlansko ostro sekirico, ka-tero je bil nekdo pozabil na stolu. Zamahnil je z njo in mi odsekal polovico malega prsta, da je porosila kri v gostih kapljicah mizo, kakor da je padal rdeči dež po nji. Zasukalo se mi je v glavi, zavrtela sta se okrog mene miza in strop in Kristus v kotu.

Ko sem se zavedal, sem se zvijal na klopi in ubogo obsekan ročico sem stikal med noge; srajčica, obutev in nogavice nad njo — vse je bilo krvavo!

V hiši se je bila nabrala družina. Mati je slonela pri peči ter padala iz omedlevice v omedle-vico. Ko je začela moj jok in očetovo kričanje, si je ravno spletala lase. Z razpletenimi lasmi je torej prihitela v hišo in sedaj je omagovala pri peči. Kako so že bili sivi ti lasje in kako je bil prepadel njen obraz!

Dekla Mica je namakala predpasnik v loncu ter brisala z njim mater po čelu in licih, da bi jo spravila k življenju. Mala dekla in volar sta glasno molila. Pasfir Tonček pa je tulil, kakor bi ga kdo z brezovcem tepel.

Oče je še vedno stal pri mizi in tilčal sekirico v svoji desnici. Hlapec Lukež, o katerem se je govorilo, da je bil z očetom v nemških vojskah, je stal brez strahu pred njim. Gledala sta se kot dva grada, oko v oko. Oba mogočnih udov, in moč sta imela, kot jo ima v plug vprežena ži-va!

"Polikarp," je ukazal Lukež ostro, "deni jo iz rok! Bog nama grehe odpusti: otroke smo morili po Svabskem in po Saksonskem, — tukaj jih ne boš več! In še celo ne, če so bili rojeni iz tvojeja telesa!"

Družina se je spustila v krik, brat Jurij pa je ležal na tleh ter se valjal ondi v joku in stoku.

"Polož je iz rok," je ponavil Lukež, "si-cer se ti s silo uprem in naj si desetkrat moj go-spodar! Kdo ti je pomagal takrat, ko ti je hotel glavno razklati švedski kirasir? Kdo mu je pre-strelil vrat, da si ostal pri življenju? Na to misli, pa bodi človek in ne živina, Polikarp!"

Pri tisti priči je vrgel oče sekirico pod klop, dvignil obe roki, pritisnil ji h glavi ter pri tem — pobegniti iz hiše tako grozno in grlo zakričati, da ne vem, sem li še kdaj pozneje slišal tak krik.

(Dalje prihodnjic.)